

Nový program na výpočet vlivu vzdálených zón pro integrální transformace

Petr Trnka, Martin Pitoňák, Jiří Belinger, Pavel Novák, Michal Šprlák

NTIS - Nové technologie pro informační společnost
Fakulta aplikovaných věd, Západočeská univerzita v Plzni

26. konference Družicové metody v teorii a praxi
Brno, 1. února 2024

- 1 Základní motivace
- 2 Teoretický základ
- 3 SW knihovna
- 4 Testování
- 5 Zhodnocení

- 1 Základní motivace
- 2 Teoretický základ**
- 3 SW knihovna
- 4 Testování
- 5 Zhodnocení

- 1 Základní motivace
- 2 Teoretický základ
- 3 SW knihovna**
- 4 Testování
- 5 Zhodnocení

- 1 Základní motivace
- 2 Teoretický základ
- 3 SW knihovna
- 4 Testování
- 5 Zhodnocení

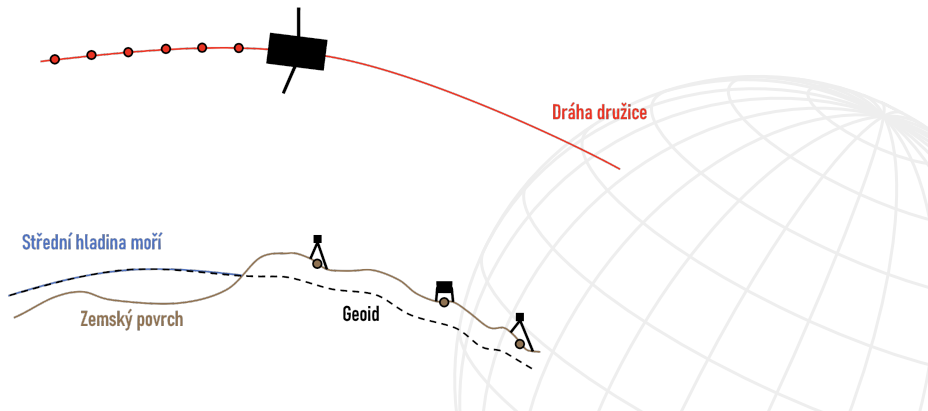

- 1 Základní motivace
- 2 Teoretický základ
- 3 SW knihovna
- 4 Testování
- 5 Zhodnocení**

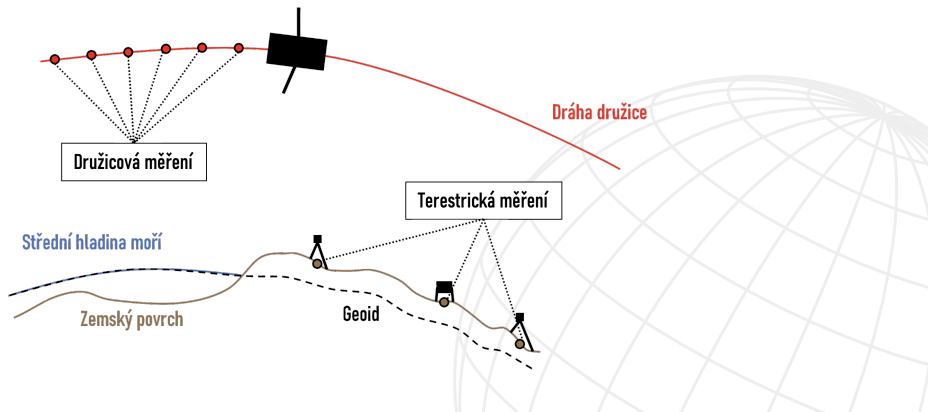
Základní motivace

- Výpočet tíhového potenciálu a jeho derivací z (ne)dostupných měření
- Omezená dostupnost terestrických měření
- Omezené frekvenční rozlišení družicových měření
- Využití kombinace obou typů měření

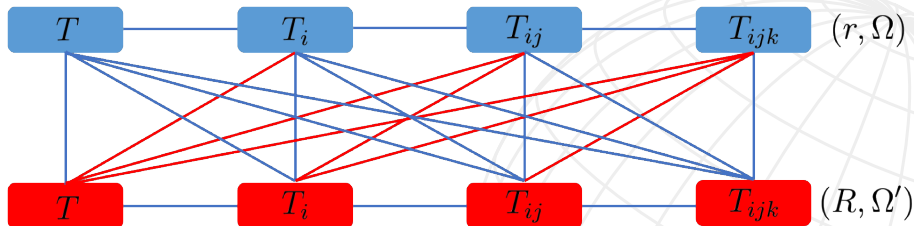

Základní motivace

- Výpočet tíhového potenciálu a jeho derivací z dostupných měření
 - Omezená dostupnost terestrických měření
 - Omezené frekvenční rozlišení družicových měření
- Využití kombinace obou typů měření

- Zpracování pro sférickou aproximaci
- Využití okrajových úloh a integrálních transformací
- Vztahy pro výpočet tíhového potenciálu a jeho derivací až do třetího řádu
- Vztahy pro výpočet integrálních jader ve spektrálním i uzavřeném tvaru

Teoretický základ - rozklad integrálu

Poissonův integrál:

$$T(r, \Omega) = \frac{R}{4\pi} \int_{\Omega} T(R, \Omega') \mathcal{H}(t, u) d\Omega'$$

T - tíhový potenciál

R - poloměr střední sféry

r - průvodič výpočtového bodu

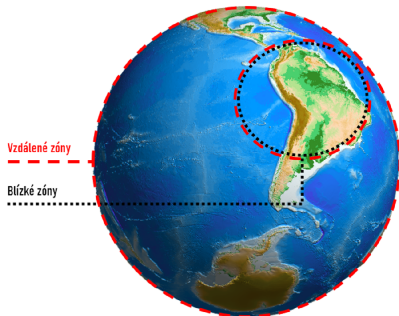
Ω - zeměpisné souřadnice

výpočtového bodu (φ, λ)

Ω' - zeměpisné souřadnice bodu (φ', λ')

$t = \frac{R}{r}$ - utlumující faktor, $u = \cos(\psi)$ - kosínus sférické vzdálenosti

$$T(r, \Omega) = \underbrace{\frac{R}{4\pi} \int_{\Omega'_0} T(R, \Omega') \mathcal{H}(t, u) d\Omega'}_{\text{blízke zóny}} + \underbrace{\frac{R}{4\pi} \int_{\Omega' - \Omega'_0} T(R, \Omega') \mathcal{H}(t, u) d\Omega'}_{\text{vzdálené zóny}}$$

- Zaměření pouze na **vliv vzdálených zón**

numerická integrace

$$\delta T(r, \Omega) = (-1)^k \frac{R^k}{4\pi} \sum_K T_{[k]}(R, \Omega') \underbrace{\Delta \mathcal{H}_{[k]}^{\{0\}}(t, u, u_0)}_{1)} d\varphi_K d\lambda_K \cos(\varphi_K)$$

$$1) \quad \underbrace{\Delta \mathcal{H}_{[k]}^{\{0\}}(t, u, u_0)}_{\text{chybové jádro}} = \begin{cases} 0, & u_0 \leq u < 1 \\ \mathcal{H}_{[k]}^{\{0\}}(t, u), & -1 \leq u < u_0 \end{cases} =$$

$$= \sum_{n=0}^{\infty} \frac{2n+1}{2} Q_{[k],n}^{\{0\}}(t, u_0) P_{n,0}(u)$$

- Zaměření pouze na **vliv vzdálených zón**

$$\overbrace{\delta T(r, \Omega) = (-1)^k \frac{R^k}{2} \sum_{n=0}^{\infty} \underbrace{Q_{[k],n}^{\{0\}}(t, u_0)}_{1)} \underbrace{T_{[k],n}(R, \Omega)}_{2)}}^{\text{syntéza}}$$

$$1) \quad Q_{[k],n}^{\{0\}}(t, u_0) = \int_{-1}^{u_0} \mathcal{H}_{[k]}^{\{0\}}(t, u) P_{n,0}(u) du, \quad n \geq 0$$

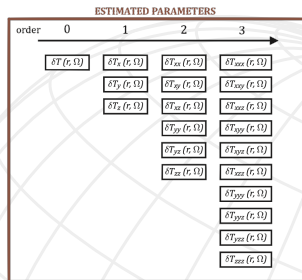
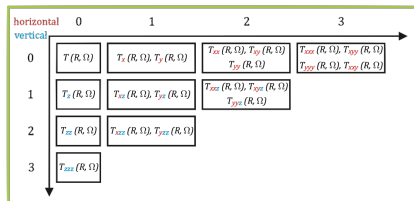
Fourierovy koeficienty chybového jádra

$$2) \quad T_{[k],n}(r, \Omega) = (-1)^k \frac{GM}{a^{k+1}} \left(\frac{a}{R}\right)^{n+k+1} \frac{(n+k)!}{n!} \sum_{m=-n}^{+n} \Delta \bar{C}_{n,m} \bar{Y}_{n,m}(\Omega)$$

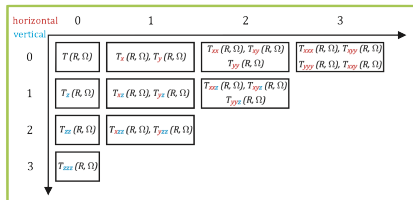
hodnoty vlivu vzdálených zón na poruchový potenciál

Tvorba SW knihovny

- Implementace v prostředí MATLAB ve formě skriptů a funkcí
- Výpočet pro 20 prvků:
 - poruchový tíhový potenciál
 - derivace poruchového potenciálu až do 3. řádu

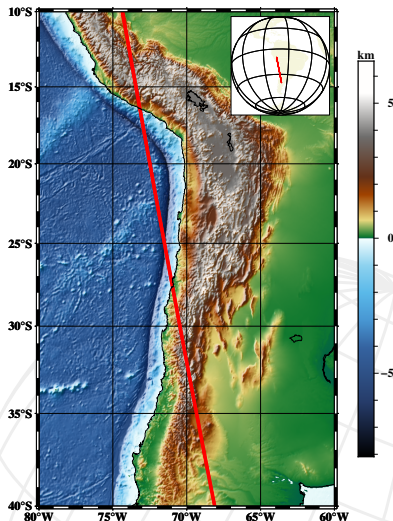
- Implementace v prostředí MATLAB ve formě skriptů a funkcí
- Výpočet pro 20 prvků:
 - poruchový tíhový potenciál
 - derivace poruchového potenciálu až do 3. řádu

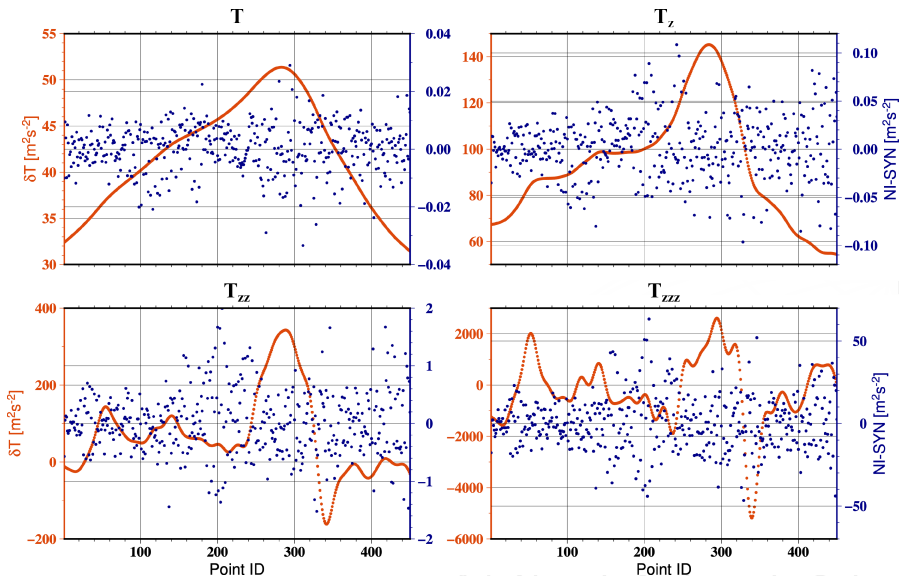
shsyn_fun_T_Q0	Q00n	Q0a00n	shsyn_fun_T_Q1	Q10n	Q0a12n	shsyn_fun_T_Q2	Q20n	shsyn_fun_T_Q3	Q30n
shsyn_fun_Tx_Q0	Q01n	Q0a01n	shsyn_fun_Tx_Q1	Q11n	Q0a10n	shsyn_fun_Tx_Q2	Q21n	shsyn_fun_Tx_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Txx_Q0	Q02n	Q0a02n	shsyn_fun_Txx_Q1	Q12n	Q0a11n	shsyn_fun_Txx_Q2	Q22n	shsyn_fun_Txx_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Txxx_Q0	Q03n	Q0a03n	shsyn_fun_Txxx_Q1	Q13n	Q0a12n	shsyn_fun_Txxx_Q2	Q23n	shsyn_fun_Txxx_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Txy_Q0	Q00n	Q0a00n	shsyn_fun_Txy_Q1	Q11n	Q0a10n	shsyn_fun_Txy_Q2	Q21n	shsyn_fun_Txy_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Txxz_Q0	Q001n	Q0a01n	shsyn_fun_Txxz_Q1	Q12n	Q0a11n	shsyn_fun_Txxz_Q2	Q212n	shsyn_fun_Txxz_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Txy_Q1	Q002n	Q0a02n	shsyn_fun_Txy_Q1	Q110n	Q0a12n	shsyn_fun_Txy_Q2	Q2120n	shsyn_fun_Txy_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Txxy_Q0	Q003n	Q0a03n	shsyn_fun_Txxy_Q1	Q111n	Q0a11n	shsyn_fun_Txxy_Q2	Q2121n	shsyn_fun_Txxy_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Txxz_Q1	Q000n	Q0a00n	shsyn_fun_Txxz_Q1	Q112n	Q0a11n	shsyn_fun_Txxz_Q2	Q2120n	shsyn_fun_Txxz_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Txz_Q0	Q001n	Q0a01n	shsyn_fun_Txz_Q1	Q110n	Q0a12n	shsyn_fun_Txz_Q2	Q2121n	shsyn_fun_Txz_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Txxz_Q0	Q002n	Q0a02n	shsyn_fun_Txxz_Q1	Q111n	Q0a11n	shsyn_fun_Txxz_Q2	Q2121n	shsyn_fun_Txxz_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Ty_Q0	Q000n	Q0a00n	shsyn_fun_Ty_Q1	Q112n	Q0a11n	shsyn_fun_Ty_Q2	Q2120n	shsyn_fun_Ty_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Tyy_Q0	Q001n	Q0a01n	shsyn_fun_Tyy_Q1	Q110n	Q0a12n	shsyn_fun_Tyy_Q2	Q2121n	shsyn_fun_Tyy_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Tyyy_Q0	Q002n	Q0a02n	shsyn_fun_Tyyy_Q1	Q111n	Q0a11n	shsyn_fun_Tyyy_Q2	Q2121n	shsyn_fun_Tyyy_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Tyyz_Q0	Q003n	Q0a03n	shsyn_fun_Tyyz_Q1	Q112n	Q0a11n	shsyn_fun_Tyyz_Q2	Q2120n	shsyn_fun_Tyyz_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Tyz_Q0	Q000n	Q0a00n	shsyn_fun_Tyz_Q1	Q110n	Q0a12n	shsyn_fun_Tyz_Q2	Q2121n	shsyn_fun_Tyz_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Tyzz_Q0	Q001n	Q0a01n	shsyn_fun_Tyzz_Q1	Q111n	Q0a11n	shsyn_fun_Tyzz_Q2	Q2121n	shsyn_fun_Tyzz_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Tz_Q0	Q000n	Q0a00n	shsyn_fun_Tz_Q1	Q112n	Q0a11n	shsyn_fun_Tz_Q2	Q2120n	shsyn_fun_Tz_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Tzz_Q0	Q001n	Q0a01n	shsyn_fun_Tzz_Q1	Q110n	Q0a12n	shsyn_fun_Tzz_Q2	Q2121n	shsyn_fun_Tzz_Q3	Q0a30n
shsyn_fun_Tzzz_Q0	Q002n	Q0a02n	shsyn_fun_Tzzz_Q1	Q111n	Q0a11n	shsyn_fun_Tzzz_Q2	Q2121n	shsyn_fun_Tzzz_Q3	Q0a30n

Testování - Numerický experiment

- Výpočet jednotlivých integrálních transformací
- Numerická integrace s gridem $0,05^\circ$ vs. sférická harmonická syntéza pro vzdálené zóny s max. stupněm 250
- Dráha GOCE, 450 výpočetních bodů, září 2013, EGG_TRF_2 produkt
- Globální model tíhového pole Tongji (GMMG2021S)

Signál vlivu vzdálené zóny pro poruchový potenciál vypočítaný z poruchového potenciálu a jeho rad. derivací

Tabulka rozdílů a vlivů vzdálené zóny

Rozdíly poruchového potenciálu [$\text{m}^2 \text{s}^{-2}$] vypočtený z poruchového potenciálu a jeho radiálních derivací

vstupní veličina	min	max	průměr	sm. odch.
T	-0.033	0.029	0.000	0.008
T_z	-0.097	0.109	0.002	0.032
T_{zz}	-1.523	1.993	0.020	0.545
T_{zzz}	-46.665	63.387	0.336	16.174

Poruchový potenciál [$\text{m}^2 \text{s}^{-2}$] vypočtený z poruchového potenciálu a jeho radiálních derivací

vstupní veličina	min	max	průměr	sm. odch.
T	31.431	51.369	41.959	5.836
T_z	54.329	145.239	93.174	24.359
T_{zz}	-161.750	342.917	68.807	108.209
T_{zzz}	-5186.023	2608.058	-203.633	1339.074

- Odvození nové teorie pro výpočet vlivu vzdálených zón (80+ sférických harmonických rozvojų)
- Implementace SW knihovny
- Kompletace funkčnosti jednotlivých částí knihovny
- Numerické ověření správnosti (NI vs. SYN)
- Příprava teoretických publikací
- Příprava publikace SW do Computers & Geosciences

Děkuji za pozornost

trnkpe@ntis.zcu.cz

Tato práce byla podpořena projekty GAČR 23-07031S, 21-13713S a projektem specifického výzkumu ZČU v Plzni